

Urbanisme sostenible: Les diferents mirades del Nord i del Sud

Albert Punsola (/autor/albert-punsola-44)

21/10/2005

Estem els europeus atrapats per la realitat? Estan els sud-americans oberts a la imaginació? Per descobrir les diferents mirades al voltant de l'urbanisme aquest dimarts 18 d'octubre s'ha celebrat el seminari: Urbanisme sostenible: Les mirades del Nord i del Sud, a l'[Escola Tècnica d'Arquitectura del Vallès](http://www-etsav.upc.es/) (<http://www-etsav.upc.es/>) (ETSAV) de la [UPC](http://www.upc.edu/) (<http://www.upc.edu/>).

L'acte, organitzat per la [Càtedra UNESCO de sostenibilitat](http://www.catunesco.upc.es/) (<http://www.catunesco.upc.es/>) de la UPC, l'ETSAV i el [Foro Latinoamericano de Ciencias ambientales](http://www.flacam-red.com.ar/) (<http://www.flacam-red.com.ar/>) (FLACAM) ha permès un interessant intercanvi d'opinions, d'una banda, entre el pragmatisme lligat a la gestió i a la responsabilitat política, representat per Oriol Nel·lo, geògraf i secretari general del [Departament de Política Territorial i Obres Públiques](http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/index.jsp) (<http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/index.jsp>), i de l'altra, la visió, més lligada a les causes, de Ruben Pesci, arquitecte i president de la mesa directiva del FLACAM al Río de la Plata (Argentina).

L'acord general en els conceptes bàsics de sostenibilitat no ha impedit que tots dos ponents acabessin posant de manifest les diferències entre el context europeu, on prima la planificació, i el llatinoamericà, on les mancances de tota mena recomanen altres tipus d'intervencions. Ramon Folch, president del Consell Social de la UPC, ha conduït el debat, ajudant, amb les seves intervencions, a que els punts de contrast entre les opinions de Nel·lo i Pesci és fessin més evidents. Cal recordar que aquest seminari és part d'un conjunt de noves trobades que s'aniran succeint properament en aquesta mateixa línia de debat.

Oriol Nel·lo: El risc de la llatinoamericanització Oriol Nel·lo ha analitzat en primer lloc els processos de canvi territorial que han tingut lloc a Catalunya en els darrers 30 anys. En principi partim d'una herència de ciutats compactes que es consolida al segle XIX i XX. En els anys 60 i 70 comença a incrementar-se la població de les perifèries per migracions interregionals -l'etapa de vinguda de gent de tot Espanya cap a Barcelona i rodalia-. Més tard, però, cap als anys 80 i 90, tenim migracions intrametropolitanes és a dir la ciutat central perd una població que comença a dispersar-se per les diverses corones metropolitanes cada cop més lluny i això es produeix en funció del mercat de l'habitatge.

'Ara -ha indicat Nel·lo- hem entrat, gairebé sense adonar-nos, en una nova fase en què les ciutats centrals tornen a guanyar població però alhora continua la dispersió per la perifèria que és cada cop més gran'. Aquí intervenen les migracions internacionals que compensen la sortida de ciutadans autòctons dels centres urbans amb escreix'. Aquest procés té aspectes positius i aspectes preocupant, -ha insistit -: 'La metròpoli creix i això ens permet atraure més inversions i tenir un mercat de treball de 4 ó 5 milions d'habitants però, d'altra banda, augmenta el consum de sòl, la necessitat de mobilitat i hi ha el perill de 'ghetització'.

En aquesta línia el secretari general s'ha preguntat si la ciutat europea, prenent en aquest cas l'exemple de Barcelona, no corre el perill llatinoamericanitzar-se, en el sentit de patir un urbanisme desmesurat. Un risc contra el que actuen les polítiques públiques per modificar les dinàmiques d'urbanització actuals amb més regulació d'usos del sòl i més preocupació per l'espai col·lectiu. L'objectiu final -ha assenyalat- és la ciutat amb una triple característica: Compacticitat física, complexitat funcional (contra segregació del territori per usos) i cohesió social.

Planificar a Amèrica Llatina Ruben Pesci ha compartit d'entrada els diagnòstics i les solucions proposades i ha afegit que tots patim el model de ciutat nord-americana al qual volem copiar sense

pensar en els efectes sobre les nostres cultures urbanes genuïnes. Pesci ha afirmat que 'la ciutat mundial s'assembla cada cop més a 'American Beauty' i que això suposa la destrucció de la 'civitas'. En aquest sentit ha insistit que el problema de l'expansió urbana sense límits ens situa en un atzucac: 'Amb la nova escala de la ciutat no sabem què fer'. Manifestat aquest grau d'impotència, Pesci ha discrepat de Nel·lo en el sentit de la importància donada a la planificació. L'arquitecte argentí ha dit que 'els grans plans urbans poden tenir sentit a Europa però no funcionen a les ciutats del Sud'.

Pesci ha indicat que la planificació no és més que una herència del racionalisme de la Il·lustració i que és en la mesura que permet anar arreglant efectes i més en les societats del Nord on ja existeix un ordre previ. El que succeeix, segons la seva argumentació és que al Sud els efectes estan tan descontrolats que no es poden canviar amb plans sinó que el que cal és canviar les causes de fons (la pobresa, la corrupció, etc) A més l'administració no té capacitat per conduir aquests plans a causa de la seva precarietat pressupostària fruit d'una feble base fiscal - els contribuents no arriben a molts països ni al 20% de la població-.

Què fer llavors amb els efectes que podríem entendre com l'urbanisme desbocat que s'enfila per les muntanyes de Lima o Medellín? Pesci ha proposat assumir-lo, perquè és un fet consolidat, però millorar-ne tots els aspectes possibles (serveis bàsics, transport) en una postura clarament empirista i pragmàtica. A la planificació dels despatxos, Pesci ha oposat una recuperació del saber popular preil·lustrat, en tot allò que conté de sentit comú i de solucions pel dia a dia. També ha dit que 'en la ciència del territori cal recuperar la bellesa perquè no hi ha ètica sense estètica'.

Gestionar el dia a dia Sembla, pel que s'ha després del debat, que la realitat llatinoamericana amb tota la seva problemàtica permet generar un discurs més agosarat, mentre que la realitat catalana -en definitiva, del Nord- limita l'especulació intel·lectual i demana centrar-se més en la realitat concreta. Ramon Folch ha intervingut en aquest punt per dir que tenim el repte de saber-nos moure al mateix temps en totes les escales 'efectivament cal pensar amb atreviment però alhora saber gestionar els desafiaments quotidians'.

Això li ha permès a Oriol Nel·lo parlar dels reptes que tenim damunt la taula ara mateix i entre ells, de manera destacada, el desafiament de la mobilitat. Per resoldre aquesta qüestió, el secretari general ha insistit en les eines: 'Ens calen més normes i més recursos per posar-les en pràctica', tot i advertir però que això no significa fer créixer les infraestructures al servei de la necessitat també creixent, sinó projectar-les de manera tal que 'obliguin' a una demanda concreta.

En aquesta línia ha insistit que l'estructura de ciutats en xarxa més o menys compactades formant una 'ciutat de ciutats' en què augmenti la densitat de les trames urbanes és l'objectiu -a major densitat més eficiència dels transports col·lectius-. Aquesta idea de regions urbanes formada per un mosaic de ciutats petites i mitjanes ha estat defensada també per Pesci qui aposta per aquesta, com ha dit, 'antítesi de la megapolis', la diferència entre ciutat regional i regió urbana.

Urbanisme sostenible des de 'baix' Respecte a la línia d'actuacions que es porta a Catalunya, Pesci ha insistit que tot i entendre-la, creu que està orientada a pal·liar els efectes i no les causes de fons, preguntant-se si el creixement urbà en el model actual no és en realitat l'expressió del territori com a fruit del joc econòmic, responent que si és així, 'no hi ha urbanisme sostenible possible'. En aquest sentit ha subratllat que les grans infraestructures de comunicacions que s'estan duent a terme ara a la regió metropolitana de Barcelona són les que es van fer a Ile de France -la regió metropolitana de París- en els anys 70. 'El problema- ha indicat- és que en aquesta dinàmica sempre cal fer més i més'.

Segons Pesci, la realitat llatinoamericana amb ciutats fora de control i creixement demogràfic accelerat permet, malgrat tot, pensar en un urbanisme sostenible 'des de baix' és a dir que parteixi de la realitat existent per aconseguir noves formes d'organitzar la producció i d'obtenir l'energia a cada petita comunitat.

Ha reconegut, però, que de vegades també calen intervencions fortes 'des de dalt' i en aquest sentit ha explicat l'acció decidida del govern del Brasil de prohibir l'urbanització en certes condicions extremes alhora que ha informat de la posada en marxa d'uns 2.000 plans urbanístics a petita escala per tot el país, amb l'objectiu de millorar les condicions de vida dels ciutadans. Pesci ha dit amb un toc d'ironia que 'a Amèrica Llatina cal impulsar projectes per tot arreu i a Europa més aviat cal frenar-los' referint-se la voracitat de les immobiliàries.

Què fem els ciutadans? El debat ha tingut moments brillants que han suscitat intervencions per part del públic, les quals s'han convertit en aportacions sòlides a la discussió general. Moltes d'elles precisament en la línia de criticar el sector constructiu. Una reflexió molt interessant va ser la proposta de parar el consum de sòl ex-novo i orientar l'activitat immobiliària a la recuperació dels espais i habitatges encara degradats de les ciutats. Hi ha hagut també intervencions sobre la realitat llatinoamericana i sobre el qüestionament del model econòmic i energètic en sintonia en aquest cas amb les tesis de Pesci sobre el model de base o les causes de la insostenibilitat.

En conclusió, ha estat Oriol Nel·lo massa atrapat per la realitat? És evident que en aquest seminari les seves intervencions han explicat les polítiques del govern sobre el territori i és cert que aquestes se centren, en primer lloc, en resoldre efectes però no és menys cert que en la filosofia d'aquestes polítiques hi ha la voluntat manifesta de combatre les causes. Així, només amb un major control del sòl i el seu ús es podran frenar els abusos que pateix el territori. El secretari general ha conclòs amb una reflexió: 'Cert que l'administració ha de fer molt però mireu que fem cadascun de nosaltres'. S'havia referit abans a una enquesta del Govern que assenyalava que una gran part dels catalans tenien com a ideal de vida no ja la casa aparellada sinó la casa aïllada. Per pensar-hi.

[Share 0](#)[Tuit](#)

 (<https://plus.google.com/share?url=https%3A//www.sostenible.cat/reportatge/urbanisme-sostenible-les-diferents-mirades-del-nord-i-del-sud-0>)

 (<https://www.sostenible.cat/print/reportatge/urbanisme-sostenible-les-diferents-mirades-del-nord-i-del-sud-0>)

Relacionats

Butlletí

Correu electrònic *

[Enviaments anteriors \(/newsletter/sostenible\)](/newsletter/sostenible)

(/)

Revista de la **xarxa** de ciutats
i pobles cap a la sostenibilitat

**Diputació
Barcelona**

(<http://www.diba.cat>)

[Arxiu \(/arxiu\)](/arxiu)

[Continguts per categoria \(/tagclouds/chunk/3\)](/tagclouds/chunk/3)

[Continguts per etiqueta \(/tagclouds/chunk/1\)](/tagclouds/chunk/1)

[Continguts per municipi \(/tagclouds/chunk/2\)](/tagclouds/chunk/2)

[Avís legal \(http://www.diba.cat/avislegal\)](http://www.diba.cat/avislegal)

[Contacte \(/formulari/contacte\)](/formulari/contacte)

[RSS \(https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=\)](https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=)

[https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888\)](https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888)

[http://www.twitter.com/xarxasost\)](http://www.twitter.com/xarxasost)

[http://youtube.com/xarxasost\)](http://youtube.com/xarxasost)

[\(rss.xml\)](#)